

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор Донецького державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Сергій ВІТВИЦЬКИЙ

_____ 2023 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Тимчишина Андрія Михайловича «Спеціальні знання у кримінальному процесі України: теорія та практика», що подана на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Дисертація Тимчишина Андрія Михайловича «Спеціальні знання у кримінальному процесі України: теорія та практика», що подана на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність виконана на кафедрі права та гуманітарних дисциплін Івано-Франківської філії Вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Донецького державного університету внутрішніх справ (протокол № 18 від 28 червня 2023 року).

Попередня експертиза дисертації проводилася на базі кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ. Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Тимчишина Андрія Михайловича «Спеціальні знання у кримінальному процесі України: теорія та практика» Вченою радою Донецького державного університету внутрішніх справ (протокол № 18 від 28 червня 2023 року) призначено рецензентів:

- 1) Назимко Є.С. – доктор юридичних наук, професор, перший проректор

Донецького державного університету внутрішніх справ;

2) Лоскутов Т.О. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ;

3) Скрыбін О.М. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного та господарського права факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ.

1. Актуальність теми дослідження.

Протидія небезпечним явищам у суспільстві потребує комплексного та системного підходу щодо обрання відповідних заходів соціального впливу, а тому важливим завданням правової науки та правоохоронної практики є створення ефективних засобів впливу на злочинність. Зацікавленість України у подальшій інтеграції до європейської спільноти та її «просуванні» до Європейського Союзу визначають необхідність оптимізації системи органів кримінальної юстиції та підвищення ефективності функціонування кримінального судочинства.

Повне та об'єктивне з'ясування обставин кримінальних правопорушень неможливе без широкого використання результатів криміналістичних досліджень, сутність яких полягає у вивченні матеріальних об'єктів з використанням спеціальних криміналістичних знань та техніко-криміналістичних засобів з метою отримання криміналістично значущої інформації. Такі дослідження проводяться суб'єктами, які мають правовий статус спеціаліста та експерта у кримінальному провадженні.

В умовах тривалих реформ правоохоронних органів, що здійснюються в Україні, а також суттєвих змін в кримінально-процесуальному законодавстві та підзаконних нормативно-правових актах, якими регламентуються організація й інші аспекти призначення та проведення криміналістичних досліджень, належне організаційне й методичне забезпечення діяльності органів досудового розслідування та експертних підрозділів визнається одним з ключових пріоритетів.

Враховуючи значні обсяги криміналістичних досліджень, які проводяться

їх суб'єктами, та разом із тим наявність до цього часу значної кількості як теоретичних, так і прикладних проблем, набувають особливого значення та потребують комплексного дослідження, в умовах науково-технічного розвитку, змін законодавства і правозастосовної практики, теоретичні та практичні засади використання спеціальних знань у кримінальному процесі України. Від вирішення наявних проблем підвищення ефективності використання спеціальних знань у кримінальному процесі залежать швидкість й повнота як розслідування кримінальних правопорушень, так і подальшого судового розгляду.

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим в Україні комплексним монографічним розробленням теоретичних, правових і праксеологічних засад використання спеціальних знань у кримінальному процесі України. На основі критичного опрацювання доктринальних положень криміналістики, кримінального процесу і судової експертології, аналізу законодавства та правозастосовної практики сформульовано висновки, що дають змогу розв'язати низку фундаментальних і прикладних проблем у сфері діяльності органів досудового розслідування та експертних підрозділів, пов'язаних із використанням ними спеціальних криміналістичних знань у розслідуванні кримінальних правопорушень, зокрема:

уперше:

– визначені наукові основи комплексного використання спеціальних знань у кримінальному процесі України, що ґрунтуються на генезисі процесуальних засад використання, дослідженні основних проблемних питань застосування спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень окремих видів;

– визначено напрями застосування спеціальних знань спеціалістом у розслідуванні кримінальних правопорушень відповідно до кримінального

процесуального законодавства за відповідними формами: праксеологічний, методичний, консультативний;

– розроблено комплекс заходів з удосконалення фіксації ходу і результатів слідчого експерименту, який проводиться на відкритій місцевості із залученням спеціаліста, за допомоги безпілотного літального апарату (дрону) обладнаного фото/відеокамерою;

удосконалено:

– періодизацію розвитку спеціальних знань в Україні за критеріями, що визначають найважливіші криміналістичні події та процеси, пов'язані з виникненням нових напрямів, течій і тенденцій їх розвитку з визначенням на кожному етапі характеру впливу специфічних історичних, соціально-економічних, технічних, воєнно-політичних та інших чинників на стан і динаміку кримінальних правопорушень, оцінкою доктринальних підходів до розв'язання криміналістичних проблем з огляду на стан законодавства та наявний науковий інструментарій використання спеціальних знань;

– визначення понять: «спеціальні знання у кримінальному процесі України», «спеціаліст у кримінальному провадженні», «судова експертиза»;

– криміналістичний аналіз повноважень суб'єктів використання спеціальних знань за рівнями: макростратегічний, стратегічний, оперативний;

– праксеологічну модель проведення огляду місця події за допомогою спеціалістів як функціональної системи за такими блоками: теоретичний, прикладний та оціночно-контрольний;

– механізм проведення освідування у випадках відмови добровільно пройти відповідну процедуру підозрюваним з обґрунтуванням пропозицій щодо внесення змін до ч. 2 ст. 241 КПК України;

– тактичні прийоми проведення обшуку за участю спеціалістів у місцях: збереження й обробки комп'ютерної інформації, яка зазнала злочинного впливу; виявлення комп'ютерного обладнання, яке використовувалося при вчиненні кримінального правопорушення; зберігання інформації, отриманої злочинним шляхом; порушення правил експлуатації комп'ютерної системи або мережі;

– підстави групування судових експертиз на такі, що досліджують

підозрюваного (психологічна, психіатрична, судово-медична); досліджують потерпілого (психологічна, психіатрична, судово-медична, імунологічна, цитологічна); підтверджують або спростовують факти, що підлягають доказуванню (дактилоскопічна, трасологічна, товарознавча, почеркознавча, балістична); досліджують кваліфіковані ознаки (судово-медична, товарознавча, психологічна, вогнепальної зброї, холодної зброї, фармакологічна);

дістали подальшого розвитку положення щодо: необхідності унормування у кримінальному процесуальному законодавстві статусу спеціаліста з розподілом його прав та обов'язків в частині надання консультацій і висновків; класифікації спеціальних знань у кримінальному процесі за суб'єктами застосування, етапами розслідування, предметами кримінальних правопорушень; перспектив інформаційно-аналітичного забезпечення обробки інформації та довідково-консультаційної допомоги спеціалістів; вирішення проблемних питань застосування спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених із застосуванням комп'ютерних технологій.

Достовірність отриманих наукових результатів забезпечується широким використанням загальних і спеціальних методів наукового пізнання (історико-правовий, формально-юридичний, порівняльно-правовий, системний, моделювання, формально-логічний, статистичні, соціологічні методи), комплексне використання яких дало змогу вирішити основні завдання та досягти поставленої мети дисертаційної роботи, уможливило здійснення комплексного та ґрунтового наукового дослідження та отримання обґрунтованих і достовірних наукових результатів.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дослідження є конкретним внеском у розвиток криміналістики і кримінального процесу, а також практику розслідування кримінальних правопорушень. Викладені в роботі висновки і пропозиції можуть бути використані в:

– науково-дослідній діяльності – наукові результати становлять підґрунтя для подальшого дослідження теоретичних питань щодо використання спеціальних знань у розслідуванні кримінальних правопорушень;

– законотворчій діяльності – при внесенні змін і доповнень до Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про судову експертизу», інших нормативно-правових актів, які містять положення щодо використання спеціальних знань у кримінальному процесі;

– практичній діяльності – при здійсненні судово-експертної діяльності, проведенні процесуальних дій, підготовці методичних розробок з питань протидії кримінальним правопорушенням;

– освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Кримінальний процес», підготовки лекцій, планів-конспектів семінарських та практичних занять з цих дисциплін, а також для підвищення кваліфікації експертів та інших категорій практичних співробітників.

3. Наукові публікації, у яких висвітлено основні результати дисертаційного дослідження, та повнота їх опублікування.

Основні положення дисертації опубліковано у 39 наукових працях, серед яких монографія, 19 статей – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, 3 статті у виданнях, проіндексованих у наукометричній базі Web of Science Core Collection, 16 тез доповідей на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях та інших наукових заходах:

Монографія

Тимчишин А. М. Спеціальні знання у кримінальному процесі України : монографія. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 362 с.

Статті в наукових фахових виданнях України та виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних

1. Тимчишин А. М. Тактика дій працівників ОВС при отриманні інформації про виявлення грошових знаків з ознаками підробки. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2013. Вип. № 1(3). С. 394–402.

2. Тимчишин А. М. Окремі криміналістичні аспекти боротьби зі злочинністю. *Науковий вісник Івано-Франківського університету права імені короля Данила*. 2017. Вип. 16. С. 153-157.
3. Тимчишин А. М. Спеціальні знання: поняття, зміст та суб'єкти використання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 2. С. 299–302. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2018/79.pdf
4. Тимчишин А. М. Криміналістичні підходи до поняття та видів судової експертизи. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2020. № 2. С. 285–291.
5. Тимчишин А. М. Процесуальні особливості оцінки висновку судової експертизи. *Право і суспільство*. 2020. № 6-2. Ч. 1. С. 227–233.
6. Тимчишин А. М. Використання спеціальних знань під час слідчих (розшукових) дій за участі підозрюваного. *Правові новели*. 2020. № 12. С. 123–130.
7. Тимчишин А. М. Особливості використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2021. № 1. С. 194–200.
8. Тимчишин А. М. Особливості порядку призначення і проведення судової експертизи в умовах чинного кримінального процесуального законодавства. *Правова позиція*. 2021. № 2(31). С. 129–133.
9. Тимчишин А. М. Використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи. *Правова позиція*. 2021. № 3(32). С. 125–130.
10. Тимчишин А. М. Використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. *Право і суспільство*. 2021. № 6. С. 354–361.
11. Тимчишин А. М. Використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень, вчинених із застосуванням комп'ютерних технологій. *Правові новели*. 2021. № 13. С. 218–224.
12. Тимчишин А. М. Використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту. *Правові новели*. 2021. № 14. С. 173–180.
13. Тимчишин А. М. Генезис розвитку наукових уявлень про спеціальні

знання у розслідуванні кримінальних правопорушень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 2. С. 220–223. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2022/49.pdf

14. Тимчишин А. М. Особливості використання спеціальних знань під час огляду місця події. *Juris Europensis Scientia*. 2023. № 1. С. 147–152.

15. Тимчишин А. М. Наукове забезпечення проблем використання спеціальних знань. *Приватне та публічне право*. 2023. № 1. С. 72–76.

16. Тимчишин А. М. Деякі аспекти використання спеціальних знань у розслідуванні кримінальних правопорушень. *Історико-правовий часопис*. 2023. № 20 (1). С. 119–125.

17. Тимчишин А. М. Судова експертиза як процесуальна форма використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. *Південноукраїнський правовий часопис*. 2023. № 1. С. 228–235.

18. Тимчишин А. М. Особливості використання спеціальних знань під час досудового розслідування. *Нове українське право*. 2023. № 2. С. 176–184.

19. Тимчишин А. М. Міжнародний досвід використання спеціальних знань у розслідуванні фальшивомонетництва. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2023. № 61. С. 126–139.

20. Tymchyshyn, A., Semeniaka, A., Bondar, S., Akhtyrskaya, N., Kostiuchenko, O. (2022). The use of big data and data mining in the investigation of criminal offences. *Amazonia Investiga*, 11(56), 278–290. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.56.08.27> (Особистий внесок здобувача: досліджено окремі проблемні питання використання методу криміналістичної розвідки при розслідуванні кримінальних правопорушень).

21. Yuliya Khobbi, Iryna Storozhuk, Ivo Svoboda, Serhii Kuzmenko, Andriy Tymchyshyn (2022). Reforming Techniques to Combat Organized Crime in the Context in View of Securing Human Rights and Freedoms. *Cuestiones políticas*. Vol. 40 № 73, 192–214. URL: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4073.09> (Особистий внесок здобувача: окреслені головні криміналістичні прийоми, що використовуються спеціалістом у кримінальних провадженнях про організовані групи).

22. Andriy Tymchyshyn, Oleh Zvonarov, Olena Mokhonko, Vitalii Postryhan,

Olena Popovych (2022). Application of the method of computer forensic simulation of crimes in the course of an armed conflict. *Cuestiones políticas*. Vol. 40, №75, 334–351. URL: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4075.22> (*Особистий внесок здобувача: розглянуті шляхи застосування спеціалістом методу комп'ютерно-криміналістичного моделювання злочинів у ході збройного конфлікту*).

Праці апробаційного характеру

1. Тимчишин А. М. Тактико-спеціальна підготовка як базовий елемент підготовки фахівця-правоохоронця. *Особливості затримання озброєних злочинців у приміщенні* : тези наук. практ семінару (Івано-Франківськ, 5 черв. 2014 р.). Івано-Франківськ : Прикарпатський факультет ЛьвДУВС, 2014. С. 8–10.
2. Тимчишин А. М. Криміналістична характеристика злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних засобів. *Основні напрямки та проблеми протидії наркоманії* : наук.-теорет. конф. (Івано-Франківськ, 28 січ. 2015 р.). Івано-Франківськ : Прикарпатський факультет НАВС, 2015. С. 10–12.
3. Тимчишин А. М. Методика розслідування насильницьких злочинів. *Кримінально-правові та адміністративно-правові основи протидії вчиненню насильства в сім'ї*: матеріали кругл. столу (Івано-Франківськ, 5 берез. 2015 р.). Івано-Франківськ : Прикарпатський факультет НАВС, 2015. С. 10–14.
4. Тимчишин А. М. Актуальні проблеми боротьби з кіберзлочинністю в Україні. *Молодь: освіта, наука, духовність* : тези XIV Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 4-6 квіт. 2017 р.). Київ : Університет «Україна», 2017. С. 592–594.
5. Тимчишин А. М. Техніко-криміналістичне дослідження купюр, що містять ознаки підробки. *Техніко-криміналістичне дослідження документів* : матеріали наук.-практ. семінару (Івано-Франківськ, 26 берез. 2017 р.). Івано-Франківськ : Івано-Франківська філія Університету «Україна», 2017. С. 24–26.
6. Тимчишин А. М. Протидія розслідуванню злочинів, як елемент злочинної діяльності. *Veda a vznik – 2017*: матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф. (Чехія, Прага, 22-30 листоп. 2017 р.). Praha, Publishing Hause «Education and Science», 2017. С. 76 – 80.
7. Тимчишин А. М. Використання спеціальних психологічних знань у

кримінальних провадженнях. *Cotting-edge science – 2018*: матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф. (Велика Британія, Шеффілд, 30 квіт. – 7 трав. 2018 р.). Sheffield. Science and education LTD, 2018. С. 19–23.

8. Тимчишин А.М. Внутрішнє переконання слідчого при прийнятті процесуальних рішень. *Wykształcenie i nauka bez granicy – 2018*: матеріали XIV міжнар. наук.-практ. конф. (Польща, Перемишль, 7-15 груд. 2018 р.). Przemysł, Nauka i studia, 2018. С. 23 – 27.

9. Тимчишин А. М. Криміналістичне забезпечення протидії злочинності. *Захист прав і свобод громадян у світлі вимог Конституції України*: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 19 берез. 2019 р.). Івано-Франківськ: Івано-Франківська філія Університету «Україна», 2019. С. 17 – 20.

10. Тимчишин А. М. Сліди-відображення в криміналістиці: природа, види та способи отримання. *Бъдещето въпроси от света на науката – 2019*: матеріали XV міжнар. наук.-практ. конф. (Болгарія, Софія, 15-22 груд. 2019 р.). Софія, «Бял ГРАД-БГ ОДД», 2019. С. 29–32.

11. Тимчишин А. М. Значення криміналістичної інформації при виявленні незаконного перетинання державного кордону. *Trends of modern science – 2020*: матеріали XVI міжнар. наук.-практ. конф. (Велика Британія, Шеффілд, 30 трав. – 7 черв. 2020). Sheffield. Science and education LTD, 2020. С. 34–37.

12. Тимчишин А. М. Окремі криміналістичні засоби подолання протидії розслідуванню. *World science: problems, prospects and innovations: abstracts of the 4th International scientific and practical conference* (Канада, Торонто, 23-25 груд. 2020 р.). Toronto, Canada, 2020. С. 699–705.

13. Тимчишин А. М. Теоретичні аспекти криміналістичного забезпечення розслідування злочинів. *Молодь: освіта, наука, духовність*: тези XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 12-13 трав. 2021 р.). Київ: Університет «Україна», 2021. С. 523–526.

14. Тимчишин А.М. Соціально-правові чинники виникнення такого явища як вбивство на замовлення. *Actual trends of modern scientific research – 2021*: матеріали X міжнар. наук.-практ. конф. (Німеччина, Мюнхен, 9-11 трав. 2021 р.). Munich, Germany. 2021. С. 422 – 428.

15. Тимчишин А. М. Класифікація суб'єктів використання спеціальних

знань у кримінальному процесі. *Молодь: освіта, наука, духовність* : тези ХХ Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 24-26 квіт. 2023 р.). Київ : Університет «Україна», 2023. С. 557–560.

16. Тимчишин А. М. Генезис наукових уявлень про спеціальні знання у забезпеченні діяльності органів кримінальної юстиції. *Актуальні питання діяльності підрозділів кримінальної поліції*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Кропивницький, 14 квіт. 2023 р.). Кропивницький : ДонДУВС, 2023. С. 45–48.

В публікаціях здобувача, що подані у достатній кількості, висвітлено основні положення та наукові результати дисертації.

Дисертація написана грамотно, оформлена згідно з чинними вимогами та відповідає вимогам, передбаченим Порядком присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197. Мовностилістична культура роботи досить висока. Список використаних літературних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації зроблено з дотриманням вимог.

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Тимчишина Андрія Михайловича «Спеціальні знання у кримінальному процесі України: теорія та практика» та науковими публікаціями, у яких висвітлено основні наукові результати проведеного дослідження, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

1. Дисертація Тимчишина Андрія Михайловича «Спеціальні знання у кримінальному процесі України: теорія та практика» є фундаментальним дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, яким властива наукова новизна, теоретичне та практичне значення, що свідчить про істотний внесок здобувача у розвиток науки кримінального процесу та криміналістики. Дисертація відповідає вимогам, передбаченим пунктами 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України

від 17 листопада 2021 р. № 1197.

2. Дисертація Тимчишина Андрія Михайловича «Спеціальні знання у кримінальному процесі України: теорія та практика» може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність у спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

**перший проректор
Донецького державного університету
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Єгор НАЗИМКО

**завідувач кафедри
кримінально-правових дисциплін
факультету № 2 КННІ
Донецького державного університету
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Тимур ЛОСКУТОВ

**професор кафедри цивільного та господарського права
факультету № 2 КННІ
Донецького державного університету
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Олексій СКРЯБІН

Підписи першого проректора ДонДУВС, д.ю.н., професора Є.С. Назимка; завідувача кафедри кримінально-правових дисциплін факультету №2 КННІ ДонДУВС, д.ю.н., професора Т.О. Лоскутова; професора кафедри цивільного та господарського права факультету № 2 КННІ ДонДУВС, д.ю.н., професора О.М. Скрябіна засвідчую:

Начальник ВДСД

Юлія Меркулова

